

in reprobatione voluntas absoluta consequens damnationis habet obiectum aliud quam voluntas antecedens conditio nata, quae vult omnes salvos fieri. Quaerit b) compareat, quaenam sit ratio, cur hunc hominem peccatorem Deus praedestinet (praedestinationem in complexu spectando a prima gratia usque ad gloriam), et alterum aequa quidem gratia indignum reprobet; cum posset priorem per iustitiam reprobare, et hunc alterum per misericordiam praedestinare. Hic respondet iuxta doctrinam Apostoli et constantem explicationem Augustini, non iam quod nulla sit ratio reprobationis (id enim est falsissimum); sed quod, cum ambo aequa sint indigni gratia et digni reprobatione, antecedenter ad gratiam non est ratio ex parte hominum, sed est ex sola Dei voluntate misericordi erga unum, iusta erga alterum, quod uni potius quam alteri velit exhibere misericordiam, et ab uno potius quam ab altero exigere, quod ei debetur secundum iustitiam (1). Haec autem valent et a s. Thoma dicuntur eodem prorsus modo de executione ac de praedestinatione. Iste est in contextu unicus sensus verborum, quibus Gonetus abutitur. « Voluit Deus in hominibus quantum ad aliquos, quos praedestinat (praedestinatione gratiae et gloriae), suam repraesentare bonitatem per modum misericordiae parcendo, et quantum ad aliquos, quos reprobatur, per modum iustitiae puniendo (suppositis

(1) « Docuit (Apostolus), ex illa massa primi hominis, cui merito mors debetur (sive per peccatum originale sive per personalia), non ad merita hominis sed ad Dei misericordiam pertinere, quod quisque liberatur... Et hinc evidenter appetit, a poena debita liberato et gratis iustificato quantum beneficii conferatur, quod alter aequaliter reus sine punientis iniquitate punitur... Haec massa si esset ita media, ut quemadmodum nihil boni ita nec mali aliquid mereretur, non frustra videatur iniquitas, ut ex ea fierent vasa in contumeliam. Cum vero per liberum arbitrium primi hominis in condemnationem universa defluxerit, procul dubio quod ex ea fiunt vasa in honorem, non ipsius iustitiae (Pelagianae) quae gratiam nulla praecessit, sed Dei misericordiae; quod vero in contumeliam, non iniquitati Dei, quae absit ut sit apud Deum, sed iudicio deputandum est... Pie et veraciter creditur Deus impios iustificando a poenis debitibus liberare, quemquam vero immeritum et nulli obnoxium peccato si Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur » August. ep. 186. n. 16. 18. 20.

peccatis). Et haec est ratio, quare Deus quosdam eligit (per electionem gratiae ad coronam gloriae) et quosdam reprobatur (voluntate consequente). Et hanc causam assignat Apostolus Rom. IX. 22. dicens: volens Deus ostendere iram, id est vindictam iustitiae (ergo voluntate consequente ad peccatum) et notam facere potentiam suam, sustinuit, id est permisit in multa patientia vasa irae apta in interitum (ad quem se ipsos aptaverunt), ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam (per gratiam in gloriam tum sanctitatis tum beatitudinis aeternae); et 2. Tim. II. 20: in magna domo sunt vasa... quaedam quidem in honorem, quaedam vero in contumeliam (1). Sed quare (comparate) hos eligat in gloriam (2), et alios reprobet (dum ambo considerantur adhuc antecedenter ad omnem gratiam, et ambo in peccato aequa indigni gratia et digni reprobatione), non habet rationem nisi divinam voluntatem; unde Augustinus dicit (in Io. tract. 26. n. 2.): quare hunc trahat et illum non trahat (en tractacionem per gratiam, idque in ordine exsecutionis), noli diuidicare, si non vis errare » (3) S. Th. 1. q. 23. a. 5. ad 3.

In his igitur verbis a) non est sermo de praedestinatione ad gloriam per se spectatam, sed de praedestinatione completa in gloriam et in honorem tum gratiae tum beatitudinis. b) Est sermo sicut de reprobatione ita de praedestinatione pertinente ad voluntatem consequentem, « quae respicit id quod ex parte nostra est, sicut quod ad gratiam (iustificationis) quodammodo disponit et gloriam meretur. » c) Consideratis peccatoribus ante gratiam, nulla est ex parte eorum ratio praedestinationis, licet sit ratio repro-

(1) Subiungit Apostolus continuo: « si quis ergo emundaverit se ab istis (a statu vasorum contumeliarum), erit vas in honorem » etc.

(2) S. Thomas repetit verba Apostoli: quare hos eligat in gloriam (scilicet per gratiam in gloriam sanctitatis et beatitudinis); non autem dicit: ad gloriam, ut citat Gonet, ubi repetitio textus apostolici non amplius appetit, et posset facile ingeri illusio, ac si loqueretur S. Th. de praedestinatione ad gloriam in distinctione a praedestinatione ad gratiam, quod oppido falsum est.

(3) Augustinus ibi pergit: « semel accipe et intellige: nondum traheris ora, ut traharis. »

bationis; et hoc ipso comparete, cur unus potius praedestinetur et alter reprobetur, non est ratio in ipsis (consideratis ante gratiam), sed in sola Dei voluntate misericorditer erga unum, iusta erga alterum. Quae omnia probant quidem prorsus gratuitam sicut collationem ita praedestinationem gratiae; sed nihil pertinent ad ordinem inter praedestinationem gratiae et praedestinationem gloriae, quem s. doctor in corpore articuli declarat hunc esse: « ut Deus praedestinaverit se daturum alicui gloriam ex meritis, et se daturum alicui gratiam, ut mereretur gloriam » (ut comparet merita, quibus praedestinetur gloria).

Reliqua quae a Goneto obiiciuntur, paucis expedienda sunt.

2um *Testimonium*: « Quod Deus velit alicui dare gratiam et gloriam, hoc ex mera liberalitate procedit » S. Th. Verit. q. 6. a. 2. *Responsio*: Si hic docetur, gloriam seorsim spectatam praedestinari nullis praevisis meritis supernaturalibus, sensus erit, gloriam etiam non dari in execuzione ut praemium et coronam pro meritis supernaturalibus, quae esset haeresis Protestantum. S. Thomas docet cum Augustino, imo cum Apostolo Paulo et cum universa Ecclesia, gratiam dari gratis, et gloriam dari ut gratiam pro gratia, atque ideo gratiam et gloriam in complexu spectatam dari ex mera liberalitate Dei. Vide supra p. 616. sq. et alibi passim.

3um *Testimonium*: « Praescientia meritorum vel propriorum vel aliorum non est causa praedestinationis » S. Th. Verit. q. 6. a. 6. *Responsio*: Praedestinatio ut actus divinus in se seu ut essentia divina nullam habet causam; ratione effectus connotati si praedestinatio sumitur complete, ut sumere solet s. Thomas et l. c. expresse declarat, non habet rationem ex parte meritorum sive ipsius praedestinationis aliorum, quia haec ipsa sunt effectus praedestinationis complete et prae complexu omnium effectuum spectatae; sed rationem habet solam bonitatem divinam. Cf. th. LVIII.

4um *Testimonium*. « Non potest esse, quod merita consequentia gratiam sint ratio miserendi aut praedestinandi,

sed sola Dei voluntas, secundum quam misericorditer aliquos liberat » S. Th. in Rom. IX. lect. 3. (ed. de Rubeis T. XI. p. 136.). *Responsio*: Ratio praedestinationis ad gratiam et liberationis a peccato (sive seorsim spectetur sive in connexione cum praedestinatione omnium subsequentium effectuum) non possunt dici merita praevisa et futura per gratiam « nisi secundum rationem causae finalis, » ut loquitur S. Th. 1. q. 23. a. 5. ad 1. Pertinet ad reliquias Pelagianorum assertio talium meritorum tamquam causae meritoriae, ex qua praedestinetur et detur gratia (vide supra p. 487.). Hoc autem sensu de praedestinatione gratiae loqui Angelicum l. c. evidens est ex verbis ipsis et ex contextu: « alio modo potest intelligi, ut aliquis dicatur dignus misericordia non propter aliqua merita praecedentia gratiam sed propter merita subsequentia; puta, ut dicamus quod Deus dat alicui gratiam et proponit eam ab aeterno illi se daturum, quem praescivit ea bene fore usurum (donatio quippe et praedestinatio respectu meriti vel gratuiti apud S. Th. semper eodem modo se habent)... sed videtur, quod nec hoc convenienter dici possit; manifestum est enim, quod nihil potest ponи ut ratio praedestinationis, quod est praedestinationis effectus... Manifestum est autem, quod omne Dei beneficium, quod homini consert ad salutem, est divinae praedestinationis effectus. » Ita complete spectata praedestinatione tandem subiicit Angelicus verba a Goneto citata. At haec doctrina apud omnes catholicos indubitata quid pertinet ad ordinem inter praedestinationem gloriae et praedestinationem gratiae? Nihil omnino, nisi quatenus s. doctor etiam hic supponit ut certissimum, id omne quod in execuzione datur pro meritis, eodem modo etiam ab aeterno praedestinari ex meritis praevisis.

5um *Testimonium*: « Ponit Apostolus voluntariam Dei praedestinationem (Eph. I. 11.), cuius quidem praedestinationis ratio non sunt merita nostra, sed mera Dei voluntas propter quod subdit, secundum propositum eius » S. Th. in Eph. lect. IV. (T. VII. p. 98.). *Responsio*: Huiusmodi argumenta, quae sane facile accumulari possent in infinitum, supponunt lectores bardos, et status quaestionis prorsus

ignaros. De quanam praedestinatione Apostolus loquitur in textu a s. Thoma illustrato? Evidenter de vocatione ad fidem ac gratiam et de huius vocationis praedestinatione. Angelicus explicat *vocationem* in ordine execusionis, quae praecedit omnia merita simulque praedestinationem huic vocationi respondentem, atque ideo praedestinationem primae gratiae, quamvis more suo intelligat totam seriem effectuum praedestinationis a prima gratia usque ad gloriam. Praedestinationi ita consideratae nulla supponi merita antecedentia eo ipso, quod nulla praesupponuntur in ordine execusionis, saepe iam diximus a nemine catholico negari. Verba s. Thomae haec sunt. « Dividitur pars ista in tres: quia primo proponit (Apostolus) gratuitam vocationem, secundo voluntariam Dei praedestinationem.... tertio utriusque finem... Dicit ergo, quod huiusmodi gratia superabundavit in nobis, et quod in Christo omnia restaurata sunt... non nostris meritis sed divina electione.... Gratia autem eius a sola divina voluntate dependet... quia Deus... non ex alicuius meritis per gratiam internam vocat. Deinde cum dicit: praedestinati secundum propositum voluntatis eius, ponit voluntariam Dei praedestinationem, de qua dicitur Rom. VIII. 30: quos praedestinavit, hos et vocavit. Cuius quidem praedestinationis (ut vocemur, vel quae saltem includit ipsam primam vocationem) ratio non sunt merita nostra; sed mera Dei voluntas... Ultimo tangit finem utriusque, scilicet praedestinationis et vocationis, ut... per nos qui credimus in Christo, laudetur gloria Dei... Laus autem gloriae Dei est, cum multi acquiruntur ad fidem, sicut gloria medici est, cum multos acquirit et curat. » Ut hic intelligatur praedestinatio ad gloriam cum praecisione a praedestinatione ad vocationem et ad gratiam, et illa dicatur esse ante merita gratiae, non solum falsum est sed ridiculum. Ordinem inter merita gratiae et inter praedestinationem gloriae seorsim spectatam habes a s. Thoma limpidissime expositum lectio I. in hanc epistolam Eph. (T. VII. p. 92.), quem locum superius descripsimus. Alia loca praeter haec Gonetus non citat.

2º Remanet nobis tamen duplex doctrinae caput cum su-

perioribus componendum, doctrina scilicet Angelici de certitudine praedestinationis, atque de ordine inter dilectionem, electionem, et praedestinationem.

a) Docet s. Thomas de Verit. q. 6. a. 3, in praedestinatione debere considerari duplē certitudinem, certitudinem praescientiae et certitudinem h. e. infallibilitatem obiectivam ipsius ordinis praedestinationis in se. Hanc infallibilitatem ordinis explicat ita, ut quamvis liberum arbitrium spectatum sub singulis gratiis possit deficere, infallibilitas tamen ordinis praedestinationis oriatur ex gratiarum sibi succendentium multitudine et varietate. Unde posset instrui hoc argumentum. Praedestinatis omnibus Deus seligit ordinem gratiarum, cui intestina est infallibilitas ad assecutionem salutis. Atqui selectio talis ordinis gratiarum praesupponit antecedentem voluntatem absolutam salutis eorum. Ergo prior est absoluta voluntas salutis omnium salvandorum seu praedestinatio gloriae, et ex hac voluntate consequitur selectio ordinis infallibilis gratiarum.

Explicationem doctrinae l. c. de Verit. sumimus ex ipso s. Thoma. Docet alibi: « Providentia divina respectu ipsius boni, quod est per consecutionem gratiae et gloriae, cum praescientia eventus dicitur praedestinatio; providentia divina respectu mali oppositi cum praescientia defectus dicitur reprobatio. Et quia bonum subiacet providentiae ut causatum et ordinatum, ideo dicitur, quod praedestinatio est causa gratiae et gloriae, ad quam ordinatur. Sed quia malum non subiacet providentiae ut intentum vel causatum, sed solum ut praescitum et ordinatum (consequente voluntate), ideo reprobatio est tantum praescientia culpe et non causa; sed poenae, per quam culpa ordinatur (rectus ordo servatur), est praescientia et causa » S. Th. 1. dist. 40. q. 4. a. 1.

α) Intelligi itaque imprimis debet discriben ordinis in misericordi electione unius et in iusta reprobatione alterius. In praedestinatione non solum spectanda est praescientia, « ut si dicatur, quod Deus ordinat praedestinatum ad salutem sicut quemlibet alium, sed cum hoc de praedestinato scit, quod non deficit a salute; sic enim dicendo

non diceretur praedestinatus differre a non praedestinato ex parte ordinis, sed tantum ex parte praescientiae eventus; et sic praescientia esset causa praedestinationis (etiam ad gratiam) nec praedestinatio esset per electionem praedestinantis, quod est contra auctoritatem Scripturae et dicta Sanctorum » de Verit. l. c. Scilicet non sufficit dicere: Deus praevidebat eventum salutis; sed necesse est dicere, Deum operari nostram salutem praedestinatione gratiae. Deus ex parte sua omnem quidem gratiam antecedente voluntate destinat ad hoc, ut habeat effectum; sed si homo resistit gratiae, intentio illa Dei antecedens non transit in voluntatem absolutam effectus. At gratias sub quibus videt hominem libere consensurum, praedestinat ex voluntate iam absoluta effectus, et per tales gratias ordinat hominem ad salutem. Etiam illi, cui destinatur gratia, sub qua ex sua culpa et contra voluntatem Dei antecedentem non est consensurus et non consecuturus salutem, posset Deus secundum amplitudinem suae omnipotentiae destinare alium ordinem gratiarum, in quo salvaretur; nihilominus permittit eius deficientiam. Vicissim alteri, cui praedestinat gratiam, sub qua videt eum consensurum et salutem consecuturum, posset sine « punientis iniquitate » destinare alium ordinem, in quo videt fore, ut homo sua culpa non cooperaretur et non salvaretur, licet posset ac deberet cooperari et salvare. Si ergo ordo gratiarum pertinens ad praedestinationem completam, in qua continentur ipse effectus liber consensus et iustificationis et meritorum et perseverantiae et tandem salutis, comparetur cum ordine gratiarum carentium effectu (licet id sit ex culpa hominis et Deo non volente sed solum permittente deficientiam a salute), facile intelligitur misericors « electio praedestinantis » (cf. supra p. 657. 658.).

3) *Infallibilitas ordinis* deinde recte distinguitur a certitudine praescientiae. Veritas enim obiectiva, quod homo si daretur talis gratia, consentiret, licet posset non consentire, et quod sub gratia, dum actu datur, infallibiliter quamvis libere consentit, non efficitur per Dei scientiam, sed supponitur scientiae ut obiectum (supra p. 422. sqq.). Est ergo in ipso ordine praedestinato gratiarum obiectiva

infallibilitas, non quidem ex insita natura ac entitate singularum gratiarum (hoc enim s. Thomas ibi apertissime excludit); sed quia quoad gratias ipsas praevenientes obiective verum est, quod, si darentur, haberent, et dum dabuntur, habebunt effectum; et quia supposita iam tota series praedestinationis includit ipsum effectum boni operis per gratiam, et in bono perseverantiam, vel si intervenit lapsus, redditum per poenitentiam atque tandem perseverantiam finalem. Hoc modo intelligendum esse putamus, quod s. Thomas ait de infallibilitate ordinis ex multitudine et varietate gratiarum (1). « Praeter certitudinem praescientiae (qualis certitudo est etiam in eo, quod « non est intentum vel causatum a Deo sed solum praescitum ») ipse ordo praedestinationis habet infallibilem certitudinem, nec tamen causa proxima salutis ordinatur ad eam necessario sed contingenter, scilicet liberum arbitrium (per gratiam et sub gratia). Quod hoc modo potest considerari. Invenimus enim ordinem compossibilem respectu alterius duplice. Uno modo, in quantum una causa singularis producit effectum suum ex ordine divinae providentiae; alio modo, quando ex concursu causarum multarum contingentium et deficere possibilium (quales hic sunt gratiae) pervenitur ad unum effectum, quarum unamquamque Deus ordinat ad consecutionem effectus loco eius quae deficit, vel ne altera deficiat; sicut videmus... salvare perpetuatam specie divina providentia taliter gubernante, quod non omnia deficiant uno deficiente; et hoc modo est in praedestinatione. Liberum enim arbitrium (sub gratia) deficere potest a salute, tamen in eo quem Deus praedestinat (ubi ergo iam supponitur tota series gratiarum secundum paulo ante declaratam obiectivam infallibilitatem praedestinata), tot alia adminicula praeparantur (continentur in serie praedestinata), quod vel non cadat, vel si cadat, quod resurgat, sicut exhortationes et suffragia orationum, donum gratiae et alia huiusmodi, quibus

(1) Non censemus, ex hac doctrina Angelici subsidium ferri sententiae Thomassini (de Grat. c. 18. sqq.) et aliorum, qui efficaciam infallibilem gratiae constituant intestinam in ipsa multitudine et varietate gratiarum. Qua de re disputatio ad hunc locum non pertinet.